

JOGI FÓRUM PUBLIKÁCIÓ

Gondolatok a tulajdon elleni szabálysértések kapcsán lefolytatandó előkészítő eljárásról

Szerző:

Szabóné dr. Sári Adrienn

Miskolc, 2019. október 20.

I. Bevezetés

A tulajdon elleni szabálysértés tényállását a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvény (a továbbiakban Szabs. tv.) tartalmazza. A törvényt 2011. december 23-án fogadta el az Országgyűlés, majd 2012. január 6-án került kihirdetésre. A törvény - a 251. § (1) bekezdése értelmében - 2012. április 15-én lépett hatályba, azzal a kikötéssel, hogy rendelkezéseit a hatálybalépése után elkövetett szabálysértésekre kell alkalmazni. A jogalkotó a régi szabálysértési törvényhez hasonlóan az új szabálysértési törvény esetében is az egységes és önálló szabálysértés jogintézményét a büntetőjoghhoz hasonlóan Általános és Különös részre osztja. Ennek megfelelően a törvény Általános része az anyagi-, és az eljárási szabályokat, míg a Különös rész az egyes tényállásokat tartalmazza. A Szabs. tv. XXIII. fejezete tartalmazza az elzárással sújtható szabálysértéseket.¹

A tulajdon elleni szabálysértések 2010 augusztusában kerültek a bíróság hatáskörébe. A jogalkotó összetett tényállásban kilenc vagyron elleni bűncselekmény szabálysértési alakzatát határozta meg akként, hogy azok tényállási elemeinek meghatározását a büntető törvénykönyvre hagyta. (Meg kell jegyezni azonban, hogy a 2018. évi CXXI. törvény 88.§-a - amely 2019. január 1. napjától lépett hatályba - a Szabs. tv. 29.§ (1) bekezdésébe foglalt értelmező rendelkezéseket már akként módosította, hogy a Szabs. törvény eltérő rendelkezésének hiányában többek között a Büntető Törvénykönyvről szóló törvény (a továbbiakban: Btk.) 370. § szerinti lopás, a Btk. 371. § szerinti rongálás, a Btk. 372. § szerinti sikkasztás, a Btk. 373. § szerinti csalás, a Btk. 376. § szerinti hűtlen kezelés, a Btk. 378. § szerinti jogtalan elsajátítás és a Btk. 379. § szerinti orgazdaság fogalmára a Btk. által meghatározottakat a szabálysértések tekintetében is alkalmazni kell. Ezeket a társadalomra veszélyes cselekményeket az elzárással sújtható cselekmények közé emelte, amelynek jogpolitikai indoka a tulajdon elleni cselekmények kiugróan magas számával magyarázható.²

A tulajdon ellen elkövetett cselekményekkel szembeni fellépést hangsúlyosabbá tette azért, hogy

¹ Dr. Torma András, Dr. Bistei Attila, dr. Tisza Tibor, Dr. Varga Jenő: A Szabálysértési jog alapintézményei. (Oktatási segédlet) Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi kar, 2004. 5. o.

² T/4863. számú törvényjavaslat a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. Általános indoklás <https://www.parlament.hu/irom39/04863/04863.pdf> letöltés: 2019. július 2.

a tényállás tisztázását, felderítését, vagyis az előkészítő eljárást a rendőrség hatáskörébe utalta. A 2010-ben benyújtott törvényjavaslat azzal magyarázta a szigorítást, hogy „Magyarországon a jelenleg kiszabható pénzbírság visszatartó hatása nem elégséges.”³

A tulajdon elleni szabálysértések védett jogi tárgya a vagyoni és pénzügyi viszonyok, a tulajdon szentsége, a birtokállapotok sértetlensége, illetve az államhatár rendje.

Tulajdon elleni szabálysértések az egyik leggyakrabban előforduló szabálysértések, amelyek összefüggést mutatnak a mindenkori társadalmi és gazdasági helyzettel. Jellemzőjük a tulajdon, mások vagyontárgyai elleni jogellenes - rendszerint kárt okozó - támadás.⁴

Bírósági titkárként a vagyon elleni szabálysértések elbírálása kapcsán előforduló leggyakoribb kérdéskörökre, problémákra, és az előkészítő eljárás jelentőségére szeretném tanulmányomban a figyelmet felhívni.

II. Közös szabályok

A tulajdon elleni szabálysértések súlya meghatározható a kár, vagyoni hátrány, vagy az érték büntetőjogi fogalmával.

A Btk. 459.§ (1) bekezdés 16. pontja a kár fogalmát akként határozza meg, hogy az nem más, mint a bűncselekménnyel a vagyonban okozott értékcsökkenés, valamint ezen túlmenően kárnak kell tekinteni az igénybe vett szolgáltatás meg nem fizetett ellenértékét is.

A Btk. 459.§ (1) bekezdés 17. pontja szerint vagyoni hátrány: az e törvény eltérő rendelkezése hiányában a vagyonban okozott kár és az elmaradt vagyoni előny.⁵

A korábbi büntető törvénykönyv az 1978. évi IV. törvény hatálybalépéséről és végrehajtásáról szóló 1979. évi 5. törvényerejű rendelet (Btké.) 27-28.§-aiba foglalt bűncselekményi értékhatárokat az

³ T/4863. számú törvényjavaslat a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről.

Általános indokolás <https://www.parlament.hu/irom39/04863/04863.pdf> letöltés: 2019. július 2.

⁴ Bisztriczki László Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata Budapest, HVGORAC Lap és Könyvkiadó Kft. 2014.503.o.

⁵ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 459.§ (1) bekezdés 16. és 17. pontja

1993. évi XVII. törvény állapította meg 1993. május 15-i hatállyal akként, hogy a vagyon elleni bűncselekményeknél kétezer forintról ötezer forintra, gazdasági bűncselekményeknél húszezer forintról ötvenezer forintra emelte azt.⁶

A régi szabálysértési törvény hatálybalépését megelőzően az 1999. évi CXX. törvény a szabálysértési értékhatárt 2000. március 1. napjától kezdődően tízezer forintra emelte. Ezt követően a 2007. évi XXVII. törvény az értékhatárokat szintén megváltoztatta, és a kisebb érték alsó határát tízezer forintról 20.000,-forintra emelte. Ennek jogpolitikai indoka az volt, hogy az értékhatárokat a valós értékviszonyokhoz kellett igazítani, valamint a pergazdaságossági szempontok is ezt kívánták meg. Ez azonban azt a következményt vonta maga után, hogy a bíróságok, ügyészségek, nyomozóhatóságok terhei csökkentek, azonban a jegyzői hatáskörben működő szabálysértési hatóságok feladata megnövekedett.

A jelenlegi szabálysértési törvény hatályba lépésekor az értékhatár ötvenezer forintra emelkedett, így jelentős mennyiségű ügy került ki a büntetőeljárás hatálya alól és került a Szabs. tv. hatálya alá. Az eljáró hatóság változatlan maradt, hiszen 2010. augusztus hónapjától a tulajdon elleni szabálysértési ügyek a bíróság hatáskörébe tartoztak. Amennyiben tehát az értékhatár nem haladja meg az 50.000,-forintot előkészítő eljárás lefolytatására van szükség, 50.000,-forint felett pedig nyomozást kell az ügyben lefolytatni.

Vannak azonban olyan körülmények, amelyek az előbbi éles határvonalat elmoszák, vagy megnehezítik a helyes minősítést, hogy szabálysértés vagy bűncselekmény történt. Ennek okán előfordulhat olyat eset, hogy a szabálysértési ügyeket tárgyaló bírósági titkár elé olyan cselekmények kerülnek, amely miatt büntetőeljárást kellett volna lefolytatni, de ugyanígy előfordulhat az is, hogy szabálysértés - tévesen - bűncselekményként kerül elbírálásra. Mindez az eljárás elhúzódását eredményezi jobb esetben, rosszabb esetben azonban törvénytörő büntetés kerül kiszabásra, amely csak rendkívüli jogorvoslattal orvosolható. Nagyon fontos ezért, hogy a jogalkalmazó a szabálysértés és a bűncselekmény közötti határvonalat felismerje.

A tulajdon elleni szabálysértések csak az elkövető számára idegen dolog vonatkozásában valósulhatnak meg. Nem valósítható meg éppen ezért a cselekmény közös tulajdonban lévő dolgokra.

⁶ Bisztriczki László Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata Budapest, HVGORAC Lap és Könyvkiadó Kft. 2014. 505.o.

A tulajdon elleni szabálysértések szándékosan, illetve célzatosan (vagyon hasznoszerzés, vagy károkozás céljából) követhetők el. A gondatlan alakzata csak a rongálásnak van akkor, ha a törvény 177.§ (3) bekezdésében meghatározott kulturális örökség védett eleme, a megye-, város-, községhatár vagy a birtokhatár megjelölésére szolgáló hivatalos jel vagy létesítmény, tömegközlekedési vagy távközlési eszköz, közúti jelzés, park vagy ahhoz tartozó felszerelés, természetvédelmi hatósági és tájékoztató tábla vagy egyéb közérdeket szolgáló jel vagy létesítmény a cselekmény tárgya.⁷

A gondatlanul elkövetett nem a Szabs. tv. 177.§ (3) bekezdésben kiemelt tárgyra nézve bekövetkező rongálásnak sem szabálysértési, sem büntetőjogi következménye nincs.

A tulajdon elleni szabálysértési tényállások tipikusan kettős alakzatúak. A megállapíthatóságnak nemcsak az ötvenezer forintos összeghatár a feltétele, hanem az is, hogy ne álljon fenn a Btk.-ban szabályozott valamely minősítő körülmény. A lopás, a sikkasztás, a csalás, a rongálás és az orgazdaság büntetőjogi tényállásában különböző minősítő körülmények szerepelnek, amelyek esetén a szabálysértési értékhatárra való elkövetés ellenére büntetőeljárásnak van helye.

Közös szabály továbbá, hogy a tulajdon elleni szabálysértések kísérlete ugyanúgy büntetendő, mint azok befejezett alakzata.

A tulajdon elleni szabálysértések esetén is fontos szempont a sértett akarata, azonban magánindítványra csak akkor van szükség, ha a sértett az elkövető hozzátartozója. A magánindítvány határideje ilyenkor az eljárás alá vont személy kilétéről való tudomásszerzéssel kezdődik.

Az értékhatár sokszor egyértelműnek tűnő elhatárolási szempont, azonban számos olyan körülmény állhat fenn, (például, hogy az elkövető egy adott időszakon belül több alkalommal szabálysértési értékre követ el lopást - vagy más vagyon elleni cselekmény), amely több jogintézmény

⁷ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 177.§ (3) bekezdés

értékegybefoglalás, folytatólagosság, üzletszerűség kérdéskörét felveti.

III. Értékegybefoglalás

A Szabs. tv. 177.§ (6) bekezdése kimondja, hogy az elkövetési érték, kár, illetve okozott vagyoni hátrány összegének megállapítása céljából érték-egybefoglalásnak van helye, ha az eljárás alá vont személy az (1) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott ugyanolyan cselekményt több alkalommal, legfeljebb egy éven belül követte el és ezeket együttesen bírálják el. Nincs helye érték-egybefoglalásnak, ha az üzletszerű elkövetés megállapítható.⁸

A szabálysértések értékegybefoglalásának célja, hogy egy egybefoglalt érték, kár, alapján lehessen a cselekményt elbírálni. A jogalkotó tehát a több, viszonylag kisebb értékre elkövetett tényállászerű cselekmények esetében akként gondolkodott, hogy azok azonosak eredmény szempontjából azzal, ha azt egyetlen elkövetési magatartással valósítják meg. Amennyiben az összesített érték meghaladja az 50.000,-forintot, már nincs helye szabálysértési eljárásnak.

Az érték-egybefoglalás alkalmazásának anyagi és eljárásjogi feltételei vannak. Anyagi jogi feltétel az ugyanolyan jellegű cselekmények több alkalommal - egy éven belül - történő elkövetése, eljárásjogi feltétel, hogy e cselekmények elbírálására egy eljárásban kerüljön sor. Az érték-egybefoglalás feltételei közül az egy éven belüli, több alkalommal történt elkövetés és az elkövetett cselekmények egy eljárásban történő elbírálása egyértelmű.

A törvényi egységet alkotó értékegybefoglalás következményeként olyan esetben, ha a bíróság az elkövető által megvalósított ugyanabban a törvényi tényállásban meghatározott szabálysértéseket a bűncselekmény megállapítása végett egybefoglalja, az így létrejött bűncselekmény minősítése az érték-egybefoglalás folytán összesített értékhez (kárhoz, vagyoni hátrányhoz, adóbevétel csökkenéshez) igazodik.⁹

⁸ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 177.§ (6) bekezdés

⁹ 2/2013. (VII.8.) BK vélemény

Az értékegybefoglalás megköveteli azt is, a Szabs. tv. 177.§ (1) bekezdésébe ütköző ugyanolyan tulajdon elleni szabálysértést egy eljárásban bírálják el.

A Szabs. tv. 177.§ (1) bekezdésében meghatározott tulajdon elleni szabálysértések körében kizárt ugyanakkor a különböző törvényi tényállásokban meghatározott cselekmények érték-egybefoglalása: ekként a lopásnak például a sikkasztással vagy a hűtlen kezeléssel történő egybefoglalása.

A tulajdon elleni szabálysértések bűncselekménykénti minősítése céljából történő érték-egybefoglalására kizárólag olyan szabálysértések kapcsán van lehetőség, amelyeket legfeljebb egy éven belül követtek el, feltéve, hogy ezeket együttesen bírálják el, és büntetőségük elévülés folytán nem szűnt meg.¹⁰

Az érték-egybefoglalás eredményeképpen két jogi helyzet állhat elő: az egyik esetben az egybefoglalt érték továbbra sem haladja meg a szabálysértési értékhatárt, a másik esetben meghaladja azt. Az előbbi esetben egyértelműen szabálysértést kell megállapítani, míg az utóbbi esetet a Btk. 462. § (4) bekezdése rendezi, amely kimondja, hogy bűncselekmény valósul meg, ha az ugyanazon elkövető által, egy éven belül elkövetett és együttesen elbírált ugyanolyan tulajdon elleni szabálysértés esetén a dolog értéke, az okozott kár, illetve az okozott vagyoni hátrány a (2) bekezdés a)-c) pontjában meghatározott összeget érték-egybefoglalás folytán meghaladja.¹¹

Az elkövetők egy része figyelemmel van arra, hogy az elkövetett cselekményének értékhatára 50.000,-forintot ne haladja meg. Az ismétlődő elkövetés azonban szigorúbb elbírálást von maga után. Amennyiben pedig rendszeres haszonszerzésre törekszik, nem mentesülhet a büntetőjogi felelősségre vonás alól. Akkor ha értékegybefoglalásnak és az üzletszerű elkövetésnek is helye lenne, az üzletszerűen történő elkövetést kell megállapítani. Például ha valaki a megélhetését úgy próbálja biztosítani, hogy 1 hónapon belül 3-4 alkalommal követ el 50.000,-forintot meg nem haladó értékre lopási cselekményeket az nem szabálysértést, hanem lopás vétségét valósítja meg. „E rendelkezésekből az következik, hogy a bűncselekmény megállapítása végett a szabálysértések érték-egybefoglalása nemcsak lehetőség, hanem kivételt nem tűrő kötelező szabály, amennyiben

¹⁰ EBH. 2017. B.6.

¹¹ 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről 462.§ (4) bekezdés

tehát az érték-egybefoglalás anyagi jogi és eljárásjogi feltételei fennállnak: bűncselekmény megállapításának van helye.”¹²

Ugyanakkor megjegyzendő, hogy ebben az esetben - ellentmondásosan és vitathatóan - a büntetőjogi felelősség nem a Btk. rendelkezésén alapul, hanem a Szabs. tv.-re vezethető vissza. „Szabálysértésnek és bűncselekménynek az érték-egybefoglalására nincs törvényes lehetőség. A jogszabály kizárólag a szabálysértéseknek egymással történő érték-egybefoglalását írja elő, következésképpen, ha a szabálysértési értékhatárt meg nem haladó értékre nézve elkövetett valamely cselekmény tekintetében a törvényben meghatározott olyan körülmény áll fenn, amely a cselekményt kiemeli a szabálysértés köréből és bűncselekményként értékeli: ennek érték-egybefoglalása kizárt, ugyanis nem kerülhet szóba szabálysértés és bűncselekmény egymással történő érték-egybefoglalása.”¹³

A jogszabály a szabálysértések bűncselekménnyé minősítése céljából történő érték-egybefoglalásra ad lehetőséget, ezért ebből a szempontból kizárólag olyan szabálysértések kerülhetnek szóba, amelyeknek - mint szabálysértéseknek - a büntethetősége elévülés folytán nem szűnt meg. Azokat a szabálysértéseket tehát, amelyek a Szabs. tv. 6.§-ában foglalt rendelkezések értelmében már elévültek, s ezért a felelősségre vonásnak nincs helye, az érték-egybefoglalás szempontjából figyelmen kívül kell hagyni.¹⁴

IV. Folytatólagosság

A szabálysértési törvény a folytatólagosság szabályait nem ismeri, erre még mögöttes szabályként sem tesz említést a Szabs. tv. 29.§. rendelkezései között. A tulajdon elleni szabálysértések esetén nem lehet folytatólagos elkövetést megállapítani, mert az azonos sértett sérelmére elkövetett cselekmények esetén értékegybefoglalásnak van helye.

A folytatólagosság törvényi feltétele, hogy a részcselekmények önmagukban is bűncselekménynek

¹² 2/2013. (VII. 8.) BK vélemény

¹³ Cserép Attila-Fábián Adrián-Rózsás Eszter: Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez

¹⁴ 2/2013. (VII.8.) BK vélemény

minősüljenek. Szabálysértés és bűncselekmény folytatólagos egységet nem alkothat.¹⁵

Ha azonos sértett sérelmére, rövid időközökben több szabálysértést valósít meg az elkövető, akkor az csak a Szabs. tv. 177.§ (6) bekezdése alapján alkalmazott értékegybefoglalás alapján minősülhet bűncselekménynek. Ha ugyanazon eljárás alá vont személy több szabálysértést követ el, amelyeknél a bíróság érték-egybefoglalást alkalmaz, az önállóan szabálysértést megvalósító több cselekmény csak egy rendbeli bűncselekményt alkot. Az értékegybefoglalás tehát kizárja a bűnhalmazat megállapítását.

A tulajdon elleni szabálysértések esetén minősítő körülmények nem állhatnak fenn, ugyanis ezek megléte esetén a szabálysértési értékhatárra elkövetett cselekmény bűncselekménynek minősül.

A tulajdon elleni szabálysértés és a lopás vétségének elhatárolásánál azt kell figyelembe venni, hogy az elkövető szándéka mire irányult.¹⁶

V. Üzletszerűség

A Btk. 459. § -ában foglalt értelmező rendelkezések 28. pontja alapján üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik.¹⁷

Ha az elkövető az egyes cselekményeinek elkövetése során hiába nem lépi át a szabálysértési értékhatárt, ha a körülmények alapján megállapítható, hogy ugyanolyan vagy hasonló jellegű cselekményei révén rendszeres haszonszerzésre törekszik, nem szabálysértés, hanem bűncselekmény valósul meg.

Ha valaki ellen több alkalommal követett el tulajdon elleni szabálysértést, és emiatt folyik szabálysértési eljárás vele szemben a szabálysértési hatóság előtt, fontos annak kiderítése, hogy a

¹⁵ 2/2013. (VII. 8.) BK vélemény

¹⁶ BH.2005.307.

¹⁷ Btk. 459. §

cselekmények üzletszerűség folytán megvalósítanak -e bűncselekményt. Indokolt ekként eljárni akkor is, ha egy tulajdon elleni szabálysértés miatt folyik ugyan eljárás, de az elkövető szabálysértési vagy büntető előéleti iratai alapján látható, hogy az elkövető cselekménye egy sorozatba illeszkedik. Ha ezen vizsgálat eredménye az üzletszerűség fennállását támasztja alá, az ügyet át kell tenni az ügyészségre.

VI. Az előkészítő eljárás

Az előkészítő eljárást a rendőrség folytatja le. Amennyiben a feljelentést nem a rendőrségen tették meg, illetve más módon szereztek róla tudomást, az ügyet akkor is a rendőrséghez kell továbbítani. A bírósági előkészítő eljárásra a rendőrségnek 30 nap áll a rendelkezésére, amelyet a rendőri szerv vezetője 30 nappal meghosszabbíthat. A rendőrség feladata ezen időn belül az elkövető kilétének a megállapítása, a tényállás felderítése, a bizonyítékok beszerzése annak érdekében, hogy azok a bíróság előtt rendelkezésre álljanak, és a bíróságnak már az ügyben ne kelljen bizonyítást felvennie. Ezt támasztja alá az is, hogy a jogalkotó lehetővé teszi, hogy a bíróság tárgyaláson kívül bírálhassa el ezeket az ügyeket. Ennek indoka, az elzárással sújtható szabálysértések nagy száma, illetve „bagatell” jellege, és az ügyek gyorsabb befejezésének igénye.

A bíróság tehát ezekben az esetekben kizárólag iratok, és az előkészítő eljárásról szóló jelentés alapján - tárgyaláson kívül - hozza meg döntését.¹⁸

A rendőrségnek az előkészítő eljárás során a feladata a nyomozó hatóságok feladatához hasonlít, és szélesebb körű mint a többi szabálysértési hatóságé.

A jogalkotó azon megfontolásból vezette be az előkészítő eljárás intézményét (2014. január 7-ével), hogy az elzárással is büntethető, ezen belül a tulajdon elleni szabálysértések nagy számában ismeretlen elkövető ellen tesznek feljelentést. A bíróság, de a szabálysértési hatóság is eszköztelen az ismeretlen tetteses ügyek megoldásában. A jogalkotó ezért vonta be a rendőrség közrendvédelmi

¹⁸ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 118.§ (2) bekezdés

apparátusát a szabálysértés miatt eljáró szervek körébe, és hatalmazta fel egy sor jogosultsággal.¹⁹

A rendőrség az előkészítő eljárás során helyszíni szemlét folytat le, körözést rendelhet el, házkutatást végezhet.

A helyszíni szemlének óriási jelentősége van a tényállás felderítésében. Egyrészt fény derül a pontos elkövetési helyre, az elkövetés módjára, bizonyítékok szerezhetőek be, tanúkutatást lehet végezni.

Fontos, hogy a helyszínen talált állapotok, körülmények rögzítésre kerüljenek. A helyszíni szemléről jegyzőkönyvet kell felvenni, fényképfelvételeket kell készíteni.

A helyszíni szemle során le kell foglalni a bűnjeleket: az elkövetéshez használt eszközt, az elvinni kívánt fát stb.

Az eljárás sikerének záloga lehet, ha a helyszíni szemle során a rendőrség a bizonyítékok feltérképezésénél kideríti azt is, hogy a cselekményt rögzítette-e kamerafelvétel. Ezeket a felvételeket általában rövid ideig, néhány napig őrzik, így időben rendelkezni kell a beszerzésükről szabályszerű lefoglalásukról.

Ha sikerült kideríteni, hogy ki,- illetve kik azok a személyek, akik a szabálysértés elkövetésével megalapozottan gyanúsíthatók, ám nem lehetett őket fellelni, meghallgatásuk, lakó-és tartózkodási helyük felkutatása érdekében körözésüket rendelhetik el.

Körözést a szabálysértés eszközeként használt tárgyra, vagy arra a dologra nézve is el lehet rendelni, amelyre a szabálysértést elkövették.

Amikor a cselekménnyel megalapozottan gyanúsítható személy, vagy annak lakó,- és tartózkodási helye felderítésre került meg kell hallgatni.

¹⁹ Cserép Attila-Fábián Adrián-Rózsás Eszter: Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez

A meghallgatásról készült jegyzőkönyv fontos bizonyíték lehet, ezért fontos, hogy az minden szempontból törvényes módon kerüljön felvételre.

Ha a jegyzőkönyv törvényesen beszerzett bizonyítéknak minősül, de számos kérdéskörre nem terjedt ki, nem éri el a célját, és esetleg az iratok alapján történő elbírálást hiúsítja meg. Nyilatkoztatni kell az eljárás alá vont személyt, hogy a megállapított kár értékét elfogadja-e, kéri-e a közvetítői eljárás lefolytatását, hozzájárul-e a közérdekű munka kiszabásához, fiatalok esetén pedig még a pénzbírság kiszabásához. Különösen fontos a személyi, jövedelmi, vagyoni viszonyokra vonatkozó nyilatkozattétel lehetőségének megadása az eljárás alá vont személy meghallgatásánál, hiszen ezen körülményeket csak akkor és annyiban tudja figyelembe venni a bíróság a cselekmény elbírálásánál, amennyiben ismeri azokat, tudomása van róla.

Az eljárás alá vont személyen kívül tanú meghallgatására, felismerésre bemutatásra, szembesítésre, valamint szakértő kirendelésére is sor kerülhet.²⁰

A Szabs. tv. 56.§ (1) bekezdése kimondja, hogy a rendőrséget terhelő tényállás felderítési kötelezettség túlmutat a tényállás felderítésének, az elkövető kilétének megállapításán. A bizonyítékok felkutatása, biztosításának kötelezettsége magába foglalja a beszerzett bizonyítékok összevetését és értékelését is, amely adott esetben további bizonyítási eszközök beszerzését, illetve bizonyítási eljárások lefolytatását vonja maga után.²¹

Nem minősül a tényállás feltárásának és nem elegendő az eljárás alá vont személy vallomásának felvétele, a tanúk, illetve bizonyos tanú meghallgatása, a tárgyi bizonyítékok beszerzése. Ezeket az előkészítő eljárást lefolytató rendőrségnek értékelnie is kell, és az értékelés alapján a felmerülő ellentmondásokat, tényállásbeli hiányosságokat további bizonyítás felvételével tisztázni kell.

Mindennek azért van jelentősége, mert az idő múlásával a bizonyítékok elenyésznek, illetve egyre kevesebb eséllyel lehet beszerezni azokat. A cselekmény elkövetésének időpontjához közel a tanúk

²⁰ Cserép Attila-Fábián Adrián-Rózsás Eszter: Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez

²¹ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 56.§ (1) bekezdés

jobban emlékeznek a látott, illetve hallott dolgokra, és kevesebb a valószínűsége annak, hogy nem a ténylegesen tapasztalt eseményre, hanem a saját maguk által korábban előadottakra fognak emlékezni.

Az okiratok, tárgyi bizonyítékok beszerzése, a helyszíni szemle, a felismerésre bemutatás, a szembesítés nagyobb valószínűséggel vezet eredményre, mintha azt a több hónappal, esetleg fél évvel a cselekmény elkövetését követően a bírósági szakaszban kellene beszerezni. Ugyanakkor mindezek a bírósági szak elhúzódsához, és a bizonyítékok beszerzésének megghiúsulásához vezetethet.

Az előkészítő eljárás során tehát törekedni kell a cselekmény, eseménysor, magatartás vagy mulasztás minél teljesebb körű feltárására, akként, hogy amennyiben körvonalazódik a tulajdon elleni szabálysértés, illetve annak valamely fajtája az adott törvényi tényállás egyes elemeit szem előtt tartva kell a tényállási elemek megvalósulásához szükséges bizonyítási eszközöket beszerezni, illetve a bizonyítási eljárást lefolytatni. Különösen fontos ez, olyan tulajdon elleni szabálysértések esetén, amelyek vonatkozásában bizonyos többlettényállási elemek fennállása esetén már bűncselekményi minősítés megállapítását teszi lehetővé.

A beszerzett bizonyítékok, így az eljárás alá vont személy vallomása és a tanúk vallomása között fennálló ellentmondások tisztázására kell törekedni. Ennek kapcsán, ha valamely releváns kérdés újabb tisztázandó kérdést vet fel, amellet elmenni nem lehet, hiszen az kulcsfontosságúnak minősülhet, amit a későbbiekben a bíróság előtti eljárásban már pótolni nagy valószínűséggel nem lehet.

Külön kiemelést érdemel, ha az előkészítő eljárás során fiatalkorú eljárás alá vont személyt (a tizennegyedik életévét betöltötte, de a tizennyolcadikat még nem) kell az előkészítő eljárást lefolytató hatóságnak meghallgatnia, akkor az az elsődleges szempont, hogy a meghallgatása során figyelembe kell venni az életkori sajátosságait. A törvény ezt kifejezésre juttatja azzal is, hogy kimondja a fiatalkorút a szülő, illetve a törvényes képviselő jelenlétében kell meghallgatni kivéve, ha a szabálysértést a fiatalkorúval közösen követték el, egyéb érdekellentét van közöttük, illetve a joggyakorlásban akadályoztatva van.²²

²² 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 134.§ (4)

Főszabály továbbá, a meghallgatási kényszer a fiatalkorú felelősségének vizsgálata körében. Az előkészítő eljárás során a törvényes képviselőt minden esetben nyilatkoztatni kell a fiatalkorú életviszonyait illetően, aki a válaszadást ezen kérdések tekintetében nem tagadhatja meg.

Ha fiatalkorú felelőssége merül fel, és nincs törvényes képviselője, vagy nem állapítható meg, hogy ki a törvényes képviselője, illetve az akadályoztatva van, vagy közöttük érdekellentét áll fenn, a gyámhatósághoz kell fordulni, amely eseti gondnokot rendel ki a fiatalkorú érdekében.

Fiatalkorú eljárás alá vont személy esetében külön jelentősége van annak, hogy a közvetítői eljárás tekintetében megnyilatkoztassák, hiszen a szabálysértési törvény esetükben bármely szabálysértés elkövetése esetén lehetőséget ad a közvetítői eljárásra, és egy egyszeri „botlás” annak következményeit, a jóvátételt viselve, visszatartó erejű lehet az újabb szabálysértés elkövetése tekintetében. Nem elhanyagolható szempont az sem, hogy a közvetítői eljárás sikeres befejezése esetén a szabálysértési eljárás megszüntetésre kerül, és nem válik szabálysértési szempontból büntetett előéletűvé a fiatalkorú eljárás alá vont személy.

Az előkészítő eljárás alkalmazott szembesítés fiatalkorúak esetében feltételhez kötött: ne keltsen benne félelmet, és jelen legyen a törvényes képviselője. Ha a szembesítést a fiatalkorú vagy törvényes képviselője nem akarja, azt végrehajtani nem lehet.

Az előkészítő eljárás során a határidők különösen fontos szerepet játszanak. A szab. tv. 6.§-a rögzíti a szabálysértés büntethetőségének elévülésére vonatkozó szabályokat. A jogalkotó ezzel a jogbiztonságot kívánta erősíteni, és időben korlátozta a büntetőigény érvényesítését.

A Szab. tv. 6.§-a szerint az elkövető szabálysértési felelősségre vonására elsősorban a cselekmény elkövetésétől számított 6 hónapon belül van hely, amely elévülési időt az eljárás alá vont személy elleni szabálysértési eljárás keretében - többek között - a szabálysértési hatóság által fogatosított eljárási cselekmények szakítanak félbe. Emiatt a cselekmény büntethetőségének elévülése újrakezdődik. A joggyakorlat szerint, az elévülést félbeszakító intézkedések azok amelyek bizonyíték beszerzésére irányulnak, amelyek a felelősség megállapításához szükségesek, illetve az

eljárás előbbre vitelét szolgálják. Az előkészítő eljárás során szem előtt kell tehát tartani azt is, hogy az elévülés 6 hónapos szubjektív határideje ne következzen be, mert akkor az eljárás alá vont személynek alanyi joga keletkezik arra, hogy ne lehessen megbüntetni.

A Szabs. tv. 117.§ (5) bekezdése szerint, az előkészítő eljárás befejezését követően a rendőrség az előkészítő eljárás során keletkezett iratokat, adatokat, megállapításokat tartalmazó jelentését haladéktalanul megküldi a bíróságnak.²³

Az előző törvényhely alapján az összefoglaló jelentésnek is fontos szerepe van. Nem az a feladata azonban, hogy tartalmazza az eljárás alá vont személy, illetve a tanúk vallomásait, illetve felsorolja megnevezésszerűen a bizonyítékokat, hanem tartalmaznia kell a bizonyítékok értékeléséből levont következtetést, a feltárt történeti tényállást, az azt alátámasztó bizonyítékok megjelölésével.

Itt utalnék a Szabs. tv. 117.§ (6) bekezdésére, mely szerint az előbbi jelentésnek a bírósághoz történő megküldését megelőzően - az érték-egybefoglalás megállapíthatósága érdekében - ellenőriznie kell a rendőrségnek, hogy az eljárás alá vont személlyel szemben tulajdon elleni szabálysértés elkövetése miatt folyik-e másik előkészítő eljárás.

VII. A leggyakrabban előforduló tulajdon elleni szabálysértések, és főbb sajátosságaik

VII. 1. Lopás

Kardinális kérdés a szabálysértés és a bűncselekmény elhatárolásánál a minősítő körülmények fennállása. A leggyakrabban előforduló minősítő körülmények a szabálysértési eljárásban: üzletszerűség, dolog elleni erőszakkal megvalósított elkövetés, helyiségbe vagy ehhez tartozó bekerített helyre megtévesztéssel, vagy a jogosult, illetve a használó tudta, beleegyezése nélkül bemelve, egy vagy több közokirat, magánokirat vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszköz egyidejű elvételével, illetve erdőben jogellenes fakivágással történő elkövetés.

²³ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 117.§ (5) bekezdés

Áramlopás esetén nem minősül zártörésnek (dolog elleni erőszaknak) a mérőóra plombájának letétele, mert szükségképpen elkövetési mód.²⁴

Amennyiben a szabálysértési értékű lopott dolog mellett a tettes egyidejűleg egy vagy több közokiratot, magánokiratot vagy készpénz-helyettesítő fizetési eszközt is - legalább eshetőleges szándékkal - elvesz, akkor ez a cselekményt felminősíti lopás vétségévé. Ha a lopás erdőben jogellenes fakivágással történik, akkor a szabálysértési értékű fa elvétele esetén is vétség valósul meg. Itt azonban fa kivágása nem tekinthető dolog elleni erőszaknak, tekintettel arra, hogy a faanyag birtokbavételének ez a rendeltetésszerű és tipikus módja. Az erdő fogalmát az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény 6.§-a határozza meg. Az elkövető a tudatának azonban az erdő hétköznapi fogalmával kapcsolatos életbeli tulajdonságait kell átfognia: nagyobb kiterjedésű, magasabb fákkal borított terület. Fa kivágására az erdőgazdálkodó vagy az általa feljogosított személy, illetve a magántulajdonban lévő ún. szabad rendelkezésű erdők esetében a tulajdonos, vagy az általa feljogosított személy jogosult. Minden más esetben jogellenes a fakivágás.

Dolog elleni erőszaknak minősül az elkövető minden olyan magatartása, amelyben a dolog elvételét a megszerzést nehezítő fizikai akadály leküzdésével, a vagyontárgyat védő eszköz rendellenes felnyitásával, eltávolításával követi el. Az állagsérelem okozása, illetve jelentősebb erő kifejtés nem feltétele. Az elkövető a gátló fizikai akadályt rendellenes módon küzdi le. Dolog elleni erőszak, ha a lopást az árucikkre helyezett öntapadós, kemény címkét, mágneses csíkot eltávolítja az elkövető, illetve azt működésképtelenné teszi.

A gépkocsi lopásoknál fontos kérdés - az értékén túl - , hogy a jármű lezárt állapotban volt-e, illetve a zárszerkezete működésképes volt-e. Ha a gépjármű tulajdonosa azt lezárt állapotban hagyta, annak eltulajdonítása, még 50.000,-Ft értékhatár alatt is dolog elleni erőszakkal elkövetett bűncselekménynek minősül.

²⁴BH.1990.207.

VII.2. Rongálás

A tulajdonjog tárgyiasult formájának épségét védi. Csak idegen vagyontárgyra követhető el, amely lehet ingó vagy ingatlan, azonban pénzben kifejezhető értéke kell, hogy legyen. Elkövethető az idegen vagyontárgy megsemmisítésével, vagy állagának károsodását, átalakulását előidéző megrongálásával is. A megsemmisítés a vagyontárgy olyan fizikai megszüntetését eredményezi, amelyet követően az már az eredeti állapotába nem állítható vissza. A megrongálás a vagyontárgy állagában beálló olyan változás előidézése, amely annak értékét csökkenti (állagsérelem nélkül nincs rongálás).²⁵

A közös tulajdonban lévő osztatlan dolog a tulajdonostárs számára a mást megillető hányad mértékéig idegen, tehát a közös dolgokon is megvalósítható.

A cselekmény tevésével és mulasztással is megvalósítható. Megsemmisítés esetén a kár a kiskereskedelmi forgalmi értéknek megfelelő általános forgalmi adóval.²⁶ Megrongálás esetén a kár a helyreállítás költségeihez igazodik, szintén forgalmi adóval terhelten. Elegendő ugyanakkor a megrongáláshoz az is, ha a vagyontárgy esztétikai sérülést szenved, például a ruha pecsétessé válik, és nem szükséges a használhatóság csökkenése, vagy kizárttá válása. A szabálysértés elkövetésének befejezetté válásához azonban eredmény (kár) mindenképpen szükséges.

Nem szabálysértés, hanem rongálás bűncselekményének kísérlete valósul meg akkor, ha a cselekmény által okozott kár a szabálysértési értékhatárnak megfelelő, de a kár bűncselekményi kár előidézésére volt alkalmas (például egy farakás felgyújtása esetén a tulajdonos időben észreveszi a lángokat és eloltja azt).

A rongálás elsősorban az okozott kár értékének megfelelően minősül szabálysértésnek, illetve bűncselekménynek, de egyes speciális elkövetési tárgyak, illetve módok is súlyosabb bűncselekményi minősítést alapoznak meg.

²⁵BH.2007. 114.

²⁶BH.1995. 200.

Ha a rongálás tárgya zárszerkezet, az nagyjából eszközcselekményként jelenik meg, például egy bezárt épületbe való bejutás kapcsán. Ha a célcselekmény azonban nem valósul meg, mert az elkövető megijed, és végül a bezárt helyre nem megy be az szabálysértési felelősségre vonást von maga után. A rongálás a rosszindulat, irigység kiélésének az eszköze is lehet. Szabálysértést valósít meg az is, ha az elkövető sérelmeiért, kicsinyes bosszúként pillanatragasztót, vagy fogpiszkálót tesz a zárba, hogy azt használhatatlanná tegye.

Önkiszolgáló áruházakban egyes termékek csomagolásának eltávolítása is rongálást valósít meg, azonban az átlátszó fólia eltávolítása, a doboz ragasztócsíkjának levétele, édesség papírból való kibontása nem éri el a dolog elleni erőszak kategóriájának szintjét, ezért a kibontást követő lopás nem minősíthető dolog elleni erőszakkal elkövetett lopásnak. Ilyenkor az elkövetőt nem a rongálás szándéka, hanem az eltulajdonítás vezérli. Ezekben az esetekben a lopáshoz kapcsolódó kárt nem kell külön értékelni, hiszen az eltulajdonított termék értékébe a termék csomagolása is beletartozik.

Szándékos rongálás szabálysértést valósítanak meg azok a gördeszkás, illetve akrobatikus mutatványokra alkalmas kerékpárokkal gyakorló fiatalok, akik a közterekben, parkokban létesített padokat funkciójuk betöltésére alkalmatlanná teszik, illetve megrongálják úgy, hogy azokat javítani szükséges. Az elkövetők cselekedete nem kifejezetten a rongálásra irányul, azonban tudatuknak át kell fognia azt, hogy mutatványaik folytán az eszközök megrongálódnak. Ilyen esetben eshetőleges szándékkal, a rongálásba belenyugodva követik el a cselekményt.

VII.3. Jogtalan elsajátítás

A tényállás megállapításánál alapvető kiindulási pont, hogy a tulajdonostól a dolog úgy kerül ki, hogy azt elveszti, vagy véletlenül, az akaratán kívül a dolog máshoz kerül.

Az utcán parkoló közlekedési eszköz elvétele nem jogtalan elsajátítás, hanem lopás, hiszen nem elvesztett az őrizet nélkül hagyott dolog. Az elkóborolt állat befogása lopás.

VII.4. Orgazdaság

Célzatos jellegű vagyon elleni cselekmény, amelynek során az elkövető utólag kerül kapcsolatba a tulajdon elleni szabálysértés elkövetőjével. Ha ez az utólagosság hiányzik, az alapcselekményben való részvétellel elkövetési magatartás valósul meg. A bűnpártolást el kell határolni az orgazdaságtól, hiszen míg a bűnpártoló az alapcselekmény elkövetőjének érdekében cselekszik, addig az orgazda saját, vagy más, de az alapcselekményben részt nem vevő érdekében cselekszik haszonszerzésre törekedve.²⁷

Az orgazdaság elkövetői gyakran hivatkoznak arra, hogy nem volt tudomásuk arról, hogy az elkövetési tárgy vagyon elleni cselekményből származik. Ez a hivatkozás életszerűtlen lehet több szempontból is: jóval a reális forgalmi érték alatt szerzi meg a dolgot, papírok, okiratok nélkül jut hozzá, olyan személytől vásárolja meg, akinek a körülményeiből következtetni lehet arra, hogy nem rendelkezik ilyen dolog tulajdonjogával.

VII.5. Csalás

A cselekmény megtévesztés, tévedésbe ejtés, vagy tartás nélkül nem valósulhat meg. A tévedés és a kár között okozati összefüggés kell, hogy legyen. Gyakori elkövetési mód, hogy az elkövető valamilyen ürügyre hivatkozva pénzt kér azzal, hogy azt majd visszaadja, azonban ezt nem szándékozik megtenni, és a pénzzel eltűnik.

A tévedés a valóságtól eltérő tudattartalom. Tévedésbe ejtésnél az elkövető hamis tudattartalmat alakít ki a passzív alanyban. Önmagában a késedelmes vagy hibás teljesítés a csalást nem valósítja meg, ha a szerződés megkötésekor a jogtalan haszonszerzésre irányuló célzat nem állt fent.

A tévedésben tartás a tettetől függetlenül létrejött hamis tudattartalom megerősítése (tevés), vagy a tévedés el nem oszlatása (mulasztás). Mulasztással akkor követhető el ha a felvilágosítást, a tévedés eloszlatását jogi kötelezettség írja elő. Szerződésen alapuló kötelezettség ha a vevő észleli, hogy a pénztáros több visszajárót adott neki, s a pénztárosnak nem jelzi a tévedését.

²⁷BH. 1999.438.

A csalással elkövetett tulajdon elleni szabálysértést vétségé felminősítő új körülmény, ha a csalást jótékony célú adománygyűjtést színlelve követik el (Btk. 373. § (2) bek. bd) pont). Minősítő körülmény, ha a csalást a bűncselekmény felismerésére vagy elhárítására idős koránál vagy fogyatékoságánál fogva korlátozottan képes személy sérelmére követik el (Btk. 373. § (4) bek. c) pont), ezért az előkészítő eljárás során figyelmet kell fordítani a sértett személyére.

Önmagában az idős kor, vagy fogyatékoság nem elegendő a súlyosabb minősítéshez. A sértett törvényben írt felismerési, elhárítási képességét is vizsgálnia kell, továbbá azt, hogy a tettes ezt felismerte-e.

VIII. Fontos szempontok a tulajdon elleni szabálysértések kapcsán elvégzett előkészítő eljárások során

Jelen fejezetben a tulajdon elleni szabálysértések kapcsán végzett előkészítő eljárás során tisztázandó kérdések súlypontjait szeretném kiemelni.

Az elkövetési érték meghatározása a bíróság hatáskörének megállapítása szempontjából kiemelt jelentőséggel bír. Az elhatárolás miatt nagyon fontos, az elkövető szándékának, tudattartalmának vizsgálata, hogy a szándéka mire terjedt ki.

E körben az is kiemelt jelentőségű, hogy az értékmeghatározás tisztázásához arra kompetens személytől kérjen a rendőrség értékmegállapítást. Olyan személynek kell lennie, aki a szükséges hozzáértéssel rendelkezik, és ez az iratokból is egyértelműen megállapítható kell, hogy legyen.

A Szabs. tv. 93.§ (2) bekezdése szerint, ha a sértett a szabálysértési eljárásban kérte a szabálysértés folytán keletkezett kárának megtérítését és az eljárás alá vont személy a szabálysértési hatóság határozatának, illetve a bíróság első fokú határozatának meghozataláig - a közlekedési szabálysértéssel okozott kár kivételével - az okozott kárt nem térítette meg, a szabálysértési határozatban - a (4) bekezdésben meghatározott esetek kivételével - kötelezni kell annak megtérítésére. A kár értékét a szabálysértési hatóság vagy a bíróság határozza meg az eljárás adatai

alapján.²⁸

Az értékmegállapításnak mindenre ki kell terjednie, teljeskörűnek kell lennie. Például egy kerékpár eltulajdonítása esetén, nem elhanyagolható körülmény, hogy az kosárral, gyermeküléssel volt felszerelve, vagy még a jogszabály által a közlekedéshez szüksége alapeszközöket (lámpa) sem tartalmazta.

A bíróság szemszögéből ez azért jelentős probléma mert, a sértett esetleges kártérítési igénye esetén ekörben nem tud érdemi döntést hozni, és egyéb törvényes útra kell azt utasítani. Mindezen túl az éppen figyelembe nem vett értékek miatt minősülhet a cselekmény bűncselekménynek. Az eljárás alá vont személy esetlegesen szabálysértésként elbírált cselekménye pedig a perújítás lehetőségét rejti magában.

Előfordulhat olyan esetkör is, amikor nem a tényleges sértett nyilatkozik a kárról, vagy olyan személy, aki a sértett képviselőjére nem jogosult, illetve nem egyedül jogosult.

A gyakorlatban előforduló probléma, hogy a nagy áruházláncok sérelmére elkövetett cselekmények esetén a biztonsági őr kerül megnyilatkoztatásra kártérítési igény, illetve közvetítői eljárásra vonatkozó nyilatkozat tekintetében. Nem kizárt a biztonsági őr ilyen tartalmú felhatalmazása az arra jogosulttól, azonban ezt okirattal alá kell támasztani, és azt az iratokkal együtt a rendőrségnek meg kell küldenie. Ezen igazolásból ki kell tűnnie annak is, hogy az adott személy képviselői joga önálló, vagy csak más személlyel együttesen gyakorolható.

A sértettet az előkészítő eljárás során nyilatkoztatni kell arról, hogy elfogadja-e a megállapított kár értékét, illetve kéri-e annak a szabálysértési eljárásban való megtérítését. Ennek azért van jelentősége, mert sokszor nem kíván élni ezzel a jogával a sértett, vagy nem egyezik meg az általa megtéríteni kért érték azzal, amit a hatóság megállapított.

A minősítő körülményekre ki kell, hogy terjedjen a rendőrség előkészítő eljárása. Leggyakrabban az

²⁸ 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről 93.§ (2) bekezdés

üzletszerűség fordul elő. Ennek megállapíthatóságához valamennyi korábbi cselekményt fel kell deríteni, például az szabálysértési nyilvántartási rendszer adatai, vagy egyéb bizonyítékok alapján, és azokat vizsgálni kell. Ki kell, hogy terjedjen a vizsgálat arra, hogy van-e más cselekmény, az milyen szabálysértés megállapítására alkalmas, illetve milyen szabálysértést állapítottak meg a cselekmény illetően, az mire irányult, milyen időintervallumon belül történt a megvalósítása. Előfordulhat olyan eset is amikor már egy cselekmény alapos felderítése megalapozhatja az üzletszerűség fogalmát, de a gyakorlatban elfogadott a rövidebb időn belül (3 hónap) legalább 3-4 alkalommal megvalósított cselekmény. Bizonyíthatónak kell lennie a továbbá a haszonszerzési célzatnak, vagyis az elkövető életkörülményeiből arra lehessen következtetni, hogy nyilvánvalóan ezekből a cselekményekből tartja fenn magát.²⁹

A tulajdon elleni szabálysértések jelentős részét a falopások képezik bizonyos szezonális időszakban. A főként tüzelő céljából elvitt fa, lehet kivágott, illetve összeszedett ún. gallyfa. A bűncselekményi minősítő körülményt a gallyfa összeszedésével az elkövető nem valósítja meg. A fa kivágás esetén azonban további szempont az elkövetési hely minősége. A nem erdő művelési ágú területen a cselekmény nem követhető el. Ahhoz azonban, hogy ez kizárható legyen pontosan meg kell állapítani az elkövetési helyet (akár GPS koordináták segítségével) majd a pontos helyrajzi szám ismeretében tudunk arról tájékozódni a közhiteles nyilvántartásban, hogy az milyen művelési ágba tartozik. Ilyen esetben a tulajdoni lap beszerzése a cselekmény minősítése szempontjából kulcsfontosságú lehet. Az erdőben jogellenesen elkövetett fakivágással megvalósított lopás, szabálysértési értékhatára elkövetve is bűncselekménynek minősül.

Az nem minősül pontos elkövetési helynek, ha mindössze az került rögzítésre például, hogy a „x” településen, az „y” utca végén a „z” folyó partján. Gyakran előfordul az is, hogy okirattal alá nem támasztott módon kerül feltüntetésre „bemondás” alapján az elkövetési hely helyrajzi száma, amelyről már a száma alapján megállapítható, hogy nem létezik.

Itt jelentkezik ismét a bizonyítási eszközök lefoglalásának jelentősége. Meg kell állapítani, hogy volt-e az elkövetőnél fa kivágására alkalmas eszköz vagy sem. Előfordul, hogy a tettenéréskor az elkövető azt eldobja, elrejtí a területen. A megfelelő módon elvégzett helyszíni szemle során az

²⁹ Bisztriczki László Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata Budapest, 2014. HVGORAC Lap és Könyvkiadó Kft. 508.o.

elkövetéshez esetlegesen használt eszköz nem marad felderítetlen.

A helyszín pontos felderítése egyébként más minősítő körülmény fennállásának szempontjából (bekerített helyen) sem elhanyagolható. Fel kell tární azt is, hogy a tulajdonos esetleg engedélyezte, illetve hozzájárult-e a fa eltulajdonításához.

Csak a hozzáértéssel bíró személy nyilatkozata minősülhet kompetensnek, legyen az a fa fajtájának, értékének vagy mennyiségének megállapítása.

A kár értékének megállapításához hivatalból szakértő nem rendelhető ki, de vannak esetek, amikor más okból a tulajdon elleni szabálysértések esetén is szükséges szakértői vizsgálat elrendelése. Amennyiben gyanú merül fel annak vonatkozásában, hogy az elkövető beszámítási képességét az elkövetés idején valamely pszichés betegség korlátozta, vagy kizárta szakértői bizonyítást kell elrendelni. Sokszor ennek szükségessége az elkövető vallomásából, az elkövetés körülményeiből kitűnik.

A Szabs. tv. 177.§ (5) bekezdése kimondja, hogy az (1) és (2) bekezdésekben meghatározott szabálysértések miatt szabálysértési eljárásnak csak magánindítványra van helye, ha a sértett az elkövető hozzátartozója, ezért ezen szabálysértések esetén a kár értékének meghatározása mellett a sértett személy kilétének feltárása is nélkülözhetetlen, és amennyiben az eljárás alá vont személy hozzátartozója a sértett, a magánindítvány hiánya az eljárás lefolytatásának akadályát képezi.

IX. Összegzés

A tulajdon elleni szabálysértések elbírálása komplex. A tulajdon elleni szabálysértésekkel szembeni fellépés egyik záloga a szabálysértési előkészítő eljárás gyors és teljeskörű lefolytatása. Az előkészítő eljárás hiányosságainak egy része a bírósági szakaszban pótolható ugyan, azonban az az eljárás elhúzódsát eredményezheti. Az elkövető jobban átérzi az elkövetett szabálysértés következményének súlyát, ha az elkövetést követő rövid időn belül megtörténik a felelősségre vonása, és vele szemben szankció kiszabása, alkalmazása. Az elzárással sújtható szabálysértésekkel szembeni fellépés lényege az időben meghozott érdemi döntés. Az érdemi döntés azonban csak

megfelelően előkészített ügyben hozható.

Felhasznált irodalomjegyzék

- Dr. Torma András, Dr. Bistei Attila, dr. Tisza Tibor, Dr. Varga Jenő: A Szabálysértési jog alapintézményei. (Oktatási segédlet) Miskolc, Miskolci Egyetem Állam- és Jogtudományi kar, 2004. 5. o.
- T/4863. számú törvényjavaslat a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről. Általános indokolás <https://www.parlament.hu/irom39/04863/04863.pdf> letöltés: 2019. július 2.
- Cserép Attila-Fábián Adrián-Rózsás Eszter: Nagykommentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez
- Bisztriczki László Kántás Péter: A szabálysértési törvény magyarázata Budapest, 2014. hvgorac Lap és Könyvkiadó Kft. 503.o.

Felhasznált jogszabályok jegyzéke

- 2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
- 2012. évi II. törvény a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről
- 2/2013. (VII.8.) BK vélemény
- EBH. 2017. B.6.
- BH.2005.307.

- BH.1990.207.
- BH.2007. 114.
- BH.1995. 200.
- BH. 1999.438.